

قانون الحاق یک تبصره به ماده (۱۷) قانون تعیین تکلیف استخدامی معلمان  
حق التدریسی و آموزشیاران نهضت سوادآموزی در وزارت آموزش و پرورش  
مصوب ۱۳۹۴/۵/۲۸

درباره‌ی قانون

«طرح الحاق یک تبصره به ماده (۱۷) قانون تعیین تکلیف استخدامی معلمان حق التدریسی و آموزشیاران نهضت سوادآموزی در وزارت آموزش و پرورش» توسط تعدادی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی، با قید دو فوریت تقدیم مجلس شد. در مقدمه‌ی توجیهی این طرح، ضرورت ارائه‌ی این طرح و فوریت آن به صورت زیر تبیین شده است: با عنایت به انقضای مهلت قانونی اجرای قانون الحاق دو تبصره به ماده (۱۷) قانون تعیین تکلیف استخدامی معلمان حق التدریسی و آموزشیاران نهضت سوادآموزی در مهرماه سال گذشته و استتکاف دولت از اجرای قانون و تشویق اذهان قشر وسیعی از جامعه‌ی هدف با عنایت به تصمیم وزارت آموزش و پرورش مبنی بر استخدام ۵۰۰۰ نفر معلم و نیاز فوری آن وزارتخانه به جذب و تأمین نیروی انسانی به عنوان معلم در سال تحصیلی ۱۳۹۴-۱۳۹۵ ضروری است در فرصت باقیمانده تا شروع سال تحصیلی آینده تمهیدی اندیشیده شود تا این معضل در ابعاد مختلف حل شود. لذا این طرح جهت به‌کارگیری نیروهای پیش‌دبستانی و خرید خدمات آموزشی به صورت حق التدریسی با قید دو فوریت ارائه می‌گردد.

دو فوریت این طرح در جلسه‌ی علنی مورخ ۱۳۹۴/۴/۲۱ مجلس مطرح شد، لیکن تنها یک فوریت آن به تصویب نمایندگان مجلس رسید. بر این اساس، این طرح به کمیسیون‌های آموزش، تحقیقات و فناوری، اجتماعی و برنامه و بودجه و محاسبات ارسال شد که کمیسیون مشترک، آن را در تاریخ ۱۳۹۴/۵/۲۷ با اصلاحاتی تصویب رساند و گزارش آن را به مجلس ارائه کرد. این طرح در تاریخ ۱۳۹۴/۵/۲۸ در صحن علنی مجلس مطرح شد و با اصلاحاتی به تصویب نمایندگان رسید و طی نامه‌ی شماره ۵۸۷/۳۷۷۶۳ مورخ ۱۳۹۴/۵/۳۱ برای طی روند قانونی مذکور در اصل (۹۴) قانون اساسی، به شورای نگهبان ارسال شد. شورای نگهبان در تاریخ ۱۳۹۴/۶/۴ با تشکیل جلسه و بررسی مفاد این مصوبه، آن را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد و نظر خود در این خصوص را طی نامه‌ی شماره ۹۴/۱۰۲/۲۶۸۵ مورخ ۱۳۹۴/۶/۴ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد.

\*\*\*\*\*

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۹۴/۵/۲۸

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۹۴/۶/۴

ماده واحده- یک تبصره به شرح زیر به عنوان تبصره (۱۰) به ماده (۱۷) قانون تعیین تکلیف استخدامی معلمان حق‌التدریسی و آموزشیاران نهضت سوادآموزی در وزارت آموزش و پرورش مصوب ۱۳۸۸/۷/۱۵ و اصلاحات بعدی آن الحاق می‌شود:

تبصره ۱۰- وزارت آموزش و پرورش مکلف است فقط مریبان پیش‌دبستانی و نیروهای خرید خدمات آموزشی که قبل از تصویب قانون الحاق دو تبصره به ماده (۱۷) قانون تعیین تکلیف استخدامی معلمان حق‌التدریسی و آموزشیاران نهضت سوادآموزی در وزارت آموزش و پرورش (تاریخ ۱۳۹۱/۷/۲۶) با آموزش و پرورش همکاری داشته‌اند را به منظور تأمین نیروی حق‌التدریس با توجه به رشته تحصیلی، مقطع (حداقل کاردانی)، جنسیت، نیاز منطقه‌ای و سنوات همکاری با آن وزارتخانه بدون الزام به رعایت ماده (۸) این قانون<sup>۱</sup> به کار گیرد و استفاده از سایر نیروها در این زمینه ممنوع است.

بار مالی ناشی از تصویب این قانون در حد سقف حق‌التدریس سالانه و از محل حق‌التدریس پرداختی به کارکنان رسمی و خروج بازنشستگان آموزش و پرورش تأمین می‌شود. بدیهی است به‌کارگیری این نیروها الزامی برای استخدام رسمی نمی‌باشد. این قانون از تاریخ ۱۳۹۴/۷/۱ لازم‌الاجراء است.

۱. ماده (۱۷) قانون تعیین تکلیف استخدامی معلمان حق‌التدریسی و آموزشیاران نهضت سوادآموزی در وزارت آموزش و پرورش، مصوب ۱۳۸۸/۷/۱۵ (اصلاحی ۱۳۸۹/۱۰/۷) مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۷- افرادی که از سال ۱۳۷۹ به بعد به صورت حق‌التدریس و یا از طریق شرکت‌های خدماتی با وزارت آموزش و پرورش همکاری آموزشی داشته‌اند و یا در نهضت سوادآموزی به صورت آموزشیار خدمت نموده‌اند و خدمت و همکاری آنها مستمر نبوده است در صورت صدور مجوز استخدام به روش زیر در اولویت استخدام قرار می‌گیرند:

الف- کسب حد نصاب لازم در آزمون استخدامی که توسط وزارت آموزش و پرورش برگزار می‌شود. این حد نصاب توسط وزارت آموزش و پرورش تعیین می‌گردد.

ب- در صورت کسب حد نصاب بند (الف) تا پنج امتیاز به ازاء هر سال خدمت آموزشی یا همکاری آموزشی در وزارت آموزش و پرورش یا نهضت سوادآموزی و حداکثر سی امتیاز در صورت تأیید خدمت یا همکاری به تشخیص آموزش و پرورش محاسبه می‌شود.

ج- نتیجه آزمون استخدامی حداکثر هفتاد امتیاز است و حداکثر امتیاز به بالاترین نمره در آزمون استخدامی تعلق می‌گیرد.

د- در صورت داشتن حد نصاب بند (الف)، مجموع امتیازات بندهای (ب) و (ج) مبنای اولویت‌بندی برای استخدام افراد مذکور در این ماده است.

تبصره ۱- ...»

۲. ماده (۸) قانون تعیین تکلیف استخدامی معلمان حق‌التدریسی و آموزشیاران نهضت سوادآموزی در وزارت آموزش و پرورش مصوب ۱۳۸۸/۷/۱۵ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۸- از تاریخ تصویب این قانون، به‌کارگیری هرگونه نیروی حق‌التدریس جدید در وزارت آموزش و پرورش ممنوع است.»

### دیدگاه مغایرت

**الف)** بر اساس اصل (۷۵) قانون اساسی، در طرح‌هایی که با افزایش هزینه‌ی عمومی همراه است می‌بایست طریق تأمین هزینه‌ی جدید نیز در طرح مشخص شود. در مصوبه‌ی حاضر، از یک سو وزارت آموزش و پرورش ملزم به استفاده از مریبان پیش‌دبستانی و نیروهای خرید خدمات آموزشی موضوع این مصوبه، جهت تأمین نیروی حق‌التدریس خود شده است و از سوی دیگر، پیش‌بینی شده که بار مالی ناشی از اجرای این مصوبه از محل حق‌التدریس پرداختی به کارکنان رسمی و خروج بازنشستگان آموزش و پرورش تأمین شود. این در حالی است که هر دو منبع پیش‌بینی شده برای تأمین بار مالی این مصوبه، با اشکال مواجه است؛ چه آنکه اولاً محل مربوط به حق‌التدریس پرداختی به کارکنان رسمی، ضمن اینکه به صورت موقت و برای یک سال در قوانین بودجه پیش‌بینی می‌شود، می‌بایست به همان کارکنان پرداخت شود و بنابراین نمی‌توان برای آن محل مصرف دیگری در نظر گرفت؛ ثانیاً منبع دیگر پیش‌بینی شده برای تأمین بار مالی این مصوبه، یعنی منابع حاصل از خروج بازنشستگان آموزش و پرورش نیز نمی‌تواند منبع مالی جدید محسوب شود؛ زیرا پیش‌بینی بودجه‌ی آموزش و پرورش در قوانین بودجه‌های سنواتی با در نظر گرفتن بازنشسته شدن برخی کارکنان این دستگاه است. بر این اساس، هیچ یک از این دو منبع، نمی‌تواند به عنوان مازاد بودجه مطرح شود تا محل جدیدی برای تأمین بار مالی ناشی از اجرای این مصوبه به شمار آید. بنابراین، از آنجا که محل‌های پیش‌بینی شده در این مصوبه نمی‌تواند طریق واقعی تأمین هزینه‌های جدید ناشی از اجرای این مصوبه محسوب شوند، این مصوبه مغایر با اصل (۷۵) قانون اساسی است.

**ب)** وفق این ماده واحده، آموزش و پرورش ملزم به استفاده از مریبان پیش‌دبستانی و نیروهای خرید خدمات آموزشی شده و چنین مقرر شده است که این مصوبه از تاریخ ۱۳۹۴/۷/۱ لازم‌الاجراء شود. حال از آنجا که تاریخ تصویب این مصوبه ۱۳۹۴/۵/۲۸ است و جهت اجرایی شدن، نیازمند طی برخی تشریفات قانونی دیگر از جمله تأیید توسط شورای نگهبان و چاپ در روزنامه رسمی است، اجرا شدن آن از تاریخ ۱۳۹۴/۷/۱، به دلیل محدودیت زمانی تا شروع سال تحصیلی، عملاً باعث ایجاد اختلال در نظام اداری کشور خواهد شد. بنابراین مصوبه‌ی مزبور از این جهت، مغایر با بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی است که بر ایجاد نظام اداری صحیح تأکید کرده است.

### دیدگاه عدم مغایرت

**الف)** مستفاد از این مصوبه آن است که وزارت آموزش و پرورش به جای اینکه به عنوان تأمین نیروی حق‌التدریس، از معلمان شاغل یا بازنشسته استفاده کند، با در نظر گرفتن برخی

شرایط از جمله رشته‌ی تحصیلی، جنسیت، نیاز منطقه‌ای و سنوات، مربیان پیش‌دبستانی و نیروهای خرید خدمات آموزشی که با آموزش و پرورش همکاری داشته‌اند را به‌کارگیری کند. این امر بدین معناست که هزینه‌ی حق‌التدریس این افراد از همان محلّ قبلی حق‌التدریس که قرار بود به کارکنان رسمی یا بازنشستگان پرداخت شود، تأمین می‌شود. به عبارت دیگر، محلی که از قبل نیز وجود داشته است، از طریق جدید یعنی با به‌کارگیری مربیان پیش‌دبستانی و نیروهای خرید خدمات آموزشی مورد استفاده قرار می‌گیرد و همان اعتباری که بابت حق‌التدریس به کارکنان رسمی اختصاص داده شده بود، به مربیان پیش‌دبستانی و نیروهای خرید خدمات آموزشی اختصاص می‌یابد. نتیجه‌ی این موضوع آن است که اساساً به‌کارگیری افراد موضوع این مصوبه باعث ایجاد هزینه‌ی جدید نیست تا گفته شود این مصوبه مغایر با اصل (۷۵) قانون اساسی است. بنابراین، از آنجا که در قسمت اخیر این مصوبه، محل حق‌التدریس پرداختی به کارکنان رسمی به عنوان محل تأمین هزینه‌ی حق‌التدریس این افراد معرفی شده است و این محل به طور واقعی می‌تواند تأمین‌کننده‌ی هزینه‌ی حق‌التدریس افراد موضوع این مصوبه باشد، مصوبه‌ی حاضر مغایرتی با اصل (۷۵) قانون اساسی ندارد.

ب) حکم این ماده واحده در خصوص لازم‌الاجراء بودن قانون استفاده از مربیان پیش‌دبستانی و نیروهای خرید خدمات آموزشی توسط آموزش و پرورش از تاریخ ۱۳۹۴/۷/۱، مغایرتی با بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی ندارد؛ زیرا افراد موضوع این مصوبه، به جهت داشتن سابقه‌ی همکاری با آموزش و پرورش، شناخته شده بوده و استفاده از توان آنها نیازمند صرف وقت زیادی نیست. ضمن آنکه منظور از لازم‌الاجراء بودن این مصوبه از تاریخ ۱۳۹۴/۷/۱، شروع اجرای مراحل به‌کارگیری آن افراد است و لزوماً به معنای به‌کارگیری آنها از اول مهر و شروع سال تحصیلی به عنوان معلم نیست. لذا در صورتی که به‌کارگیری این افراد از اول سال تحصیلی ممکن نباشد، موضوع اجرای این مصوبه در سال جاری منتفی شده و به سال تحصیلی بعد موکول خواهد شد. بنابراین، این مصوبه از این حیث نیز با ایرادی مواجه نیست.

### دیدگاه ابهام

طبق این مصوبه آموزش و پرورش مکلف شده است تا مربیان پیش‌دبستانی و نیروهای خرید خدمات آموزشی را به منظور تأمین نیروی حق‌التدریس به‌کارگیری کند. ابهامی که در اینجا وجود دارد آن است که در این مصوبه مشخص نیست آیا این الزام به معنی ایجاد حق برای افراد مزبور جهت استخدام در آموزش و پرورش است یا خیر. این ابهام از آنجا بیشتر جلوه می‌کند که ذیل این مصوبه استفاده از سایر نیروها را در این زمینه ممنوع دانسته است و این موضوع بدین معنا است که افراد موضوع این ماده برای همیشه به‌کارگیری می‌شوند. بدیهی است در صورتی که حکم

این ماده به معنی ایجاد حق برای استخدام این‌گونه افراد باشد، به این دلیل که محل‌های پیش‌بینی شده برای تأمین بار مالی ناشی از به‌کارگیری آنان کافی نیست، الزام به به‌کارگیری این افراد به دلیل ایجاد بار مالی برای دولت مغایر با اصل (۷۵) قانون اساسی خواهد بود.

### نظر شورای نگهبان

ماده واحده، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

### نظر نهایی شورای نگهبان

مصوبه مجلس در خصوص طرح الحاق یک تبصره به ماده (۱۷) قانون تعیین تکلیف استخدامی معلمان حق‌التدریسی و آموزشیاران نهضت سوادآموزی در وزارت آموزش و پرورش، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.